

СТАНОВИЩЕ

от доктор на икономическите науки Росица Рангелова Павлова, професор в Института за икономически изследвания при БАН

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност 'доцент' на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8. Икономика (Световно стопанство и международни икономически отношения – международни финанси)

В конкурса за 'доцент', обявен в Държавен вестник, бр. 40 от 14.05.2021 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“ към Факултета по икономически и социални науки (ФИСН), като кандидат участва гл. ас. д-р Траян Павлов Йосифов от същата катедра и университет.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Представеният от д-р Траян Йосифов *комплект материали* на електронен носител (по мое желание) е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи: автобиография, дипломи за придобито висше образование, резюмета и самите публикации, справка за минималните национални изисквания, самооценка на приносните моменти, документи по учебната и научноизследователската работа и др.

Биографичните данни за кандидата показват подходящи образование и професионална реализация за участие в обявения конкурс за академичната длъжност 'доцент'. Получил е квалификацията бакалавър и магистър по финанси в УНСС (2006-2007 г.). Защитил е дисертационен труд за ОНС 'доктор' през 2017 г. на тема „Фондовете за рисков капитал – фактор за ускоряване на процеса на внедряване на иновации в МСП в България“. През периода 2007-2012 г. е упражнявал дейност по управление на банковия кредитен риск в различни организации, а от 2012 г. е асистент в ПУ „П. Хилендарски“, като от 2017 г. е главен асистент, което до днес е вече 3.7 години и така се изпълнява условието за участие в обявения конкурс.

Не познавам лично кандидата и съответно *нямам лични впечатления от него*.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическата дейност

Според предоставената справка за аудиторните занятия на д-р Траян Йосифов след придобиване на академичната длъжност главен асистент той води лекции и упражнения по научните дисциплини: публични финанси, банково дело и финансиране, международни финанси в различни специалности на ФИСН. Няма данни за академичната натовареност. За ефективното протичане на преподавателската дейност кандидатът е предложил 1 учебник и 2 учебни помагала. Едното учебно помагало „Банково дело и финансиране“ (2017 г.) е за студенти от бакалавърската програма. То после прераства в учебник от около 220 стр., издаден през 2021 г. Другото учебно помагало е Ръководство за студенти за академичния курс по международни финанси (2021 г.). Освен това кандидатът участва като академичен наставник в проектите „Студентски практики“ по Оперативни програми на ЕС. Всичко това съвкупно представя добре учебно-педагогическата дейност гл. а. д-р Траян Йосифов.

Оценка на научната и научно-приложната дейност

Кандидатът д-р Траян Йосифов е приложил общо 18 на брой научни труда, подлежащи на рецензиране, в т.ч. 1 монография - основен хабилитационен труд, 1 научна студия, 10 научни статии, 2 публикувани доклади, 1 учебник и 2 учебни помагала. Прави впечатление сравнително краткия обем на научните статии – средно около 8 страници. В този списък под № 8 е включена книга на базата на защитен дисертационен труд, която аз не приемам за рецензиране. Иначе добре е направено разграничението между публикациите, свързани със защитата на ОНС ‘доктор’ и тези след защитата, които са публикувани през периода 2017-2021 г. и подлежат тук на рецензиране. Преобладават самостоятелните публикации на автора, като само три са с по един съавтор (те са на английски език). За публикациите в съавторство има приложени разделителни протоколи. От общия брой (18) 12 публикации са на български и 6 на английски език; публикувани са в основни икономически списания в страната. По-добре би било списъкът на публикациите да беше систематизиран според вида им, като се започне с монографията, научните статии, доклади, учебници и учебни помагала, първо на български и после на чужд език. Прави добро впечатление коректното описание на публикациите.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Тематично публикациите на д-р Траян Йосифов могат да се обособят в няколко групи.

Преобладават публикациите по темата за **банково дело, форми на финансиране**, (с номера 1, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 18), **рискови фондове** (4, 8) и др. Изследвани са различни форми и актуални тенденции в развитието на банковата дейност и алтернативни форми за финансиране на потребителското и инвестиционното търсене. Кредитният пазар осигурява паричен ресурс, който е основен фактор за засилване на конкурентоспособния потенциал на българските предприятия. Публикации с номера 7 и 1 са съответно учебник и учебно помагало по тази тема, което е важен принос на кандидата при студентското обучение, като целта му е да се изгради в тях траен интерес към включената в курса тематика. В тази група с известна условност включвам и анализа на средносрочната бюджетна прогноза в България (3).

Темата за **международни финанси** (11, 13, 14, 17), като тази с номер 17 е ръководство за студенти, което отговаря на темата на настоящия конкурс.

Финансиране на **иновационната дейност в България** (2, 15), включително диспропорциите при разпределение на разходите за НИРД в България (5). Тук заслужава внимание представеният симулационен модел за оценка на икономическия риск при иновационни проекти.

В студията с № 6 е разгледана **бизнес средата в България** и по-конкретно показатели на външната среда, при които предприятията имат силно ограничени възможности за влияние. Това изследване е свързано с възможностите за използване на благоприятни предпоставки за подобряване на качествените характеристики на група от системни показатели като условие за повишаване на конкурентоспособния потенциал на българските предприятия. Анализът на автора показва неустойчиво общо състояние на бизнес средата в страната, което той отдава в значителна степен на съществените недостатъци в законодателната и съдебната система, които заемат централно място в изграждането на цялостната стопанска инфраструктура. Д-р Траян Йосифов изразява мнение, че от успеха на държавните усилия за подобряване на микроклимата в страната ще се определят вътрешният и външният инвестиционен интерес, а също така и темпът на развитие на националната икономика в перспектива.

Хабилитационният труд е на тема „Биотехнологични иновации чрез дялово участие“ (2020 г., 290 стр.). Намирам, че темата е особено актуална и перспективна и е разгледана логично и оригинално. Приносите според мене следва да се търсят във формулиране и обосноваване на нова научна област (проблем) и доказване с нови средства на разглежданите

проблеми. В първа глава са въведени водещи понятия за иновации (технологичен трансфер, иновационен риск, източници на финансиране на иновативните предприятия, форми и финансиране на дяловото участие и др.). Изследването е основно върху България – във втора глава се анализира средата за развитие на иновациите в страната – регионален и отраслов принцип, а трета глава е посветена на биотехнологичните иновации – европейски практики, като по-специално са показани тези във водещи в ЕС страни (Германия, Испания, Австрия, Нидерландия, Италия) и перспективи за развитие на биоиндустрията в България.

Връзката между отделните теми бих определила по следния начин. Ниската икономическа база на страната ограничава финансовия инвестиционен капацитет на предприятията, насочен към технологично обновяване на тяхната производствена база. Фондовете за рисков капитал са източник на финансирането на иновативно ориентирани предприятия в България. За целта е необходима оценка на състоянието на бизнес средата в страната като фактор за формиране на стопанския риск. Авторът залага на факта, че успешно реализираните иновационни проекти подобряват конкурентния потенциал на фирмите в България, като създават условия за по-голяма гъвкавост, адаптивност и креативност и най-вече на тези от тях, които представят страната на международните пазар. Внедряването на иновациите от българските предприятия се извършва в условията на засилена конкуренция от утвърдени чуждестранни пазарни участници, или такива, които използват своите конкурентни предимства, като така заемат значителни пазарни позиции.

Приносите в публикациите на д-р Траян Йосифов са от научен и предимно научно-приложен характер. Те имат значимост за науката и практиката в страната, доколкото подходящо се впитват в други изследвания по тази и подобна тематика на други автори и ги допълват. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани и към учебната работа. В тези публикации виждам комплексно възприемане на икономическата действителност и ясно и квалифицирано представяне. Приемам отбелязаните приноси от кандидата, като е подходяща формата на самооценка при резюмето.

Кандидатът удостоверява 5 цитирания в публикации на български автори, които не са достатъчно на брой, но са направени по същество и в положителен план.

Оценка на личния принос на кандидата

Впечатлението ми е, че публикациите са резултат на личния принос на кандидата, доколкото почти всички са самостоятелни и са дадени коректни препратки към трудовете на други автори.

3. Критични забележки и препоръки

Принципната ми бележка е, че преобладаващата част от научната продукция на кандидата е върху финансовите проблеми на национално ниво за България и в по-малка степен върху международните финанси, което е заложено в темата на конкурса. Препоръката ми е той да остане в тази научна област, като засили международните аспекти и задълбочи изследванията и вижданията си за перспективното ѝ развитие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Траян Павлов Йосифов, отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор’ по икономика. В негово лице

виждам преподавател и изследовател, който последователно и системно работи и се развива в областта на банковото дело и финансирането на иновативно ориентираните предприятия. Постигнатите от д-р Траян Йосифов резултати в учебната и научноизследователската дейност съответстват на специфичните изисквания на Факултета по икономически и социални науки (ФИСН), приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

На базата на представените в конкурса материали и мой анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях приноси, давам своята положителна оценка и препоръчвам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на ФИСН за избор на д-р Траян Павлов Йосифов на академичната длъжност 'доцент' в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 3.8. Икономика (Световно стопанство и международни икономически отношения – международни финанси).

7 септември 2021 г.

Изготвил становището:

проф. д.ик.н. Росица Рангелова